

Belgium 8

A.R. 4639/90

A.R. 16.782/92.

INZAKE :

De N.V. PIERREUX, met maatschappelijke zetel te Huizingen (Brussel),
Vaucampsiaan, 26, H.R.B. 66.340,
Eiseres, vertegenwoordigd door Mter Geert BOGAERT en Yves VAN COUTER,
advokaten te 1200 BRUSSEL, Brand Witlocklaan, 114, bus 5;

TEGEN :

De vennootschap naar Duits recht TRANSPORTMACHIENEN HANDELSHAUS
GmbH, in veroffening, vroeger Volkseigener Aussenhandelsbetrieb
der Deutschen Demokratischen Republik, met maatschappelijke zetel
in de Bondsrepubliek Duitsland, Berlijn, Johannes-Dieckman-Strasse,
11-13,
verweerster, vertegenwoordigd door Mter Luc DEMEYERE en Joost EVERAERT
advokaten te 1200 BRUSSEL, de Broquevillelaan, 116;

Gelet op de geboekte dagvaarding dd. 5.3.1990; (A.R. 4639/90);

Gelet op de geboekte dagvaarding dd. 3.8.1992 (A.R. 16.782/92);

Gelet op de conclusies, aanvullende conclusies en synthese conclusies
der partijen;

Overwegende dat eiseres vraagt de zaken A.R. 4639/90 en A.R.
16.782/92 als samenhangend te behandelen en akte te verlenen van haar
afstand van de vordering A.R. 4639/90.;

Dat zij vraagt dat de rechtbank zich bevoegd zou verklaren, de eis
ontvankelijk en gegrond te verklaren en verweerster te veroordelen
tot een bedrag van 267.345.999,-fr., meer de moratoire intresten
sinds 14 juni 1988;

Dat eiseres ondergeschikt de veroordeling vraagt van verweerster tot betaling van een bedrag van 25 miljoen frank ten provisionele titel en alvorens verder recht te spreken de aanstelling van een bedrijfsrevisor-deskundige te bevelen in verband met de afrekening tussen partijen;

Overwegende dat verweerster haar akkoord betuigt betreffende de afstand van de vordering A.R. 4639/90.;

Dat zij vraagt dat de rechtbank zich onbevoegd zou verklaren op grond van het arbitragebeding in de overeenkomst van 17 maart 1971;

Dat ondergeschikt verweerster vraagt de eis ongegrond te verklaren, nog meer ondergeschikt haar toe te laten het bewijs te leveren dat de DDR Ministerraad in 1986 besliste tot belangrijke investeringen in vreemde deviezen en corresponderende prijsverhogingen, en in de meeste ondergeschikte orde de door eiseres vooropgestelde opzegtermijn van 48 maanden te herleiden, te zeggen dat er geen vergoeding voor cliënteel publiciteit en investeringen vereist is en een expert aan te stellen met als opdracht het vaststellen van de vervangende schadevergoeding;

Overwegende dat gezien de moeilijkheden in verband met de betekening van de dagvaarding dd. 5.3.1990 eiseres opnieuw gedagvaard heeft op 3.8.1992; dat deze samenhangende vorderingen dienen te worden samengevoegd en gezien het akkoord der partijen de afstand door eiseres van de vordering A.R. 4639/90 dient te worden geacteerd;

Overwegende dat partijen sinds 1952 handelsrelatie's hebben en hun laatste overeenkomst van 17 maart 1971 voorzag in de concessie verleend door verweerster aan eiseres van de verdeling van wagens WARTBURG (personenvoertuigen) en BARKAS (lichte vrachtwagens);

Dat samengevat de problemen tussen partijen die aanleiding geven tot huidig geding, begonnen vanaf 1987 toen beslist werd bij hogergenoemde wagens de tweetaktmotor te vervangen door een viertaktmotor; dat in september 1988 verweerster aan eiseres liet weten dat de prijs van de nieuwe WARTBURG viertaktmotor van 60.000,-fr. naar 200.000,-fr. zou stijgen terwijl het model hetzelfde bleef;

Dat volgens eiseres, verweerder door astronomische prijsverhogingen en leveringsmoeilijkheden de verdere uitbating van de concessie onmogelijk heeft gemaakt en er dus de facto een einde aan heeft gesteld;

Dat eiseres bij dagvaarding dd. 5.3.1990 schadevergoeding heeft gevraagd op basis van de wet van 27 juli 1961;

Dat volgens verweerster de prijsverhoging een economische noodzaak was en een gevolg van beslissingen van de DDR Ministerraad en dat deze prijsverhoging niet kan beschouwd worden als een daad die dient gelijkgesteld met een éézijdige beëindiging van de overeenkomst.

Dat na de opheffing van het handelsmonopolie van verweerster zij op 27.9.1990 bij aangetekend schrijven een einde stelt aan de overeenkomst;

Overwegende dat zich een bevoegdheidsprobleem stelt in die zin dat paragraaf 20 van de concessieovereenkomst dd 17.3.1971 bepaalt dat alle geschillen voortvloeiende uit de overeenkomst dienen voorgelegd te worden aan het Scheidsgerecht bij de Kamer van Buitenlandse Handel van de DDR dat zal procederen overeenkomstig de arbitrageprocedure bepaald in haar reglement; dat tevens bepaald wordt dat dit Scheidsgerecht het recht van de DDR dient toe te passen zonder afbreuk te doen aan de Belgische Wet van 27 juli 1961 (bij materiele vergissing is in de overeenkomst 1971 vermeld),

Overwegende dat eiseres stelt dat deze rechtbank bevoegd is om volgende redenen :

- het Scheidsgerecht bij de Kamer voor Buitenlandse Handel van de DDR naar Duits recht bestaat niet meer :
- eiseres heeft nooit haar akkoord betoond met een arbitrageprocedure voor het nieuwe "Berlijnse Scheidsgerecht" onder de auspiciën van de nieuwe "Vereniging ter bevordering van de arbitrage";
- rekening houdend met de hypothetische wil van de partijen kan paragraaf 20 van het Generalvertegerverdrag (de concessie-overeenkomst) niet in die zin uitgelegd worden, dat partijen in elk geval wilden dat alle geschillen door arbitrage zouden worden opgelost en dat deze arbitrage in Berlijn zou plaatsvinden;
- de initiale arbitrage-overeenkomst naar Duits recht (d.i. de toepasselijke "lex arbitrationis") is ab initio nietig en heeft dus nooit bestaan ingevolge het manifeste onevenwicht tussen partijen

Dat eiseres uit het voorgaande besluit dat de initiële arbitrage overeenkomst nietig is op grond van § 1033 van de Zivilprozessordnung (ZPO) en dat in dit geval de Belgische rechter als bevoegde gewone rechter kan gevat worden overeenkomstig artikel 2 alinea 3 van de Konventie van New York betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken d.d. 10 juni 1958 (B.S. 15 november 1975);

Dat eiseres eveneens van oordeel is dat de Belgische rechter in casu hoe dan ook het dwingend recht van artikel 4 van de Wet van 27 juli 1961, dat bepaalt dat de benadeelde concessiehouder bij de beëindiging van een verkoopconcessie met uitwerking over het gehele Belgische grondgebied of een deel ervan, in elk geval de concessiegever in België kan dagvaarden, dient toe te passen, meer bepaald om reden dat :

- zowel de Konventie van New York, als het Europees Verdrag inzake de internationale handelsarbitrage, als supranationale rechtsnormen, ruimte laten van de toepassing van artikel 4 van de wet van 27 juli 1961 als dwingende nationale rechtsbepaling;
- artikel 4 van de wet van 27 juli 1961 een bepaling van dwingend recht is die ongeacht de toepasselijke "lex arbitrationis" als politiewet direkt op het voorliggend bevoegdheidsgeschil van toepassing is;
- de arresten van het Hof van Beroep te Brussel d.d. 19.12.1986 en van het Hof van Cassatie d.d. 22.12.1988 die stellen dat in de arbitrageclausules moet verwezen worden naar Belgisch recht als "lex contractus", uiterst restriktief dienen te worden geïnterpreteerd;
- een arbitrageclausule in een concessie-overeenkomst beheerst door de wet van 27 juli 1961, steeds als nietig moet worden beschouwd wanneer de clausule voorziet dat de arbitrage buiten België zal plaatsvinden, zoals in casu Berlijn ongeacht of de toepassing van de wet van 27 juli 1961 uitdrukkelijk is voorzien;

Dat eiseres er tevens op wijst dat :

- het Scheidsgerecht zich, ingevolge de aanwijzing van de wet van 27 juli 1961 als "lex contractus" onbevoegd zou moeten verklaren;
- de arbitrageclausule nietig is ingevolge de fundamentele wijziging van het arbitragereglement;
- de arbitrageclausule nietig is daar toepassing wordt gevraagd van de D.D.R. wetgeving;

Overwegende dat verweerster stelt dat de arbitrageclausule geldig is en dient toegepast zodat deze rechtbank zich onbevoegd moet verklaren;

Dat volgens verweerster het onderscheid tussen "lex arbitrationis en lex contractus" kunstmatig en in casu zelfs overbodig is daar de beoordeling van de geldigheid van een arbitrage-beding dient te gebeuren volgens de wet toepasselijk op de overeenkomst zelf, dat partijen als "lex contractus" onder andere de Belgische wet van 27 juli 1961 hebben aangegeven en dat zowel onder Duitse als Belgisch recht arbitrage-bedingen in een concessie-overeenkomst toegelaten zijn voor zover wat het Belgisch recht betreft geen afbreuk wordt gedaan aan de wet van 27 juli 1961;

Dat verweerster op de kritiek volgens dewelke het aangeduide Scheids-gerecht niet meer bestaat en dat er geen continuïteit is met het nieuwe Scheidsgerecht Berlijn als volgt replicceert :

- gezien de Duitse éénmaking is de Kamer van Buitenlandse Handel van de DDR weggevallen is en werd de "Vereniging ter Bevordering van de arbitrage" opgericht; dit zijn slechts "drager-organisatie's" die logistieke steun verlenen aan het scheidsgerecht zodat er continuïteit is tussen het vroegere aangeduide Scheidsgerecht en het nieuwe Berlijnse Scheidsgerecht onder de auspiciën van genoemde "Vereniging ter bevordering van de arbitrage";
- verweerster haalt rechtsleer en rechtspraak aan die de hogervermelde continuïteit bevestigen onder meer twee vonnissen van het Landgericht Berlin dd. 9 en 16 december 1992.
- Het vonnis dd. 30.12.1991 van het Landgericht Hamburg bevestigd in beroep bij arrest dd. 2.10.1992 door het Oberlandesgericht Hamburg aangehaald door eiseres is volgens verweerster betwist daar nog een verbrekingsprocedure voor het Bundesgerichtshof aanhangig is en betreft geen internationaal- procesrechtelijk probleem maar een geschil tussen twee Duitse partijen; volgens verweerster was er in hoger genoemd geval de keuze tussen arbitrage en Oost-Duitse rechtbanken terwijl in casu de keuze zich stelde tussen Belgische rechtbanken en arbitrage;
- Uit de overeenkomst tussen partijen blijkt dat zij voor arbitrage hebben gekozen; de wijziging betreffende het Scheidsgerecht door eiseres ingeroepen heeft volgens verweerster geen invloed op de wil der partijen die voor arbitrage hebben gekozen om hun eventuele geschillen te beslechten; Indien de vorm en de wijze van arbitrage niet vaststaan, voorziet de Europese Conventie betreffende de internationale commerciële arbitrage van 21 april 1961 (B.S. 17.2.1976) in artikel IV, lid 6 een procedure van ad hoc arbitrage;
- volgens verweerster is er geen nietigheid van de initiële arbitrage-overeenkomst op grond van artikel 1025 van de Duitse Zivilprozessordnung dat arbitragebedingen verbiedt, waarbij aan een partij een gunstiger positie in de keuze van de scheidsrechters wordt toegekend omdat het West-Duitse recht na de Eenmaking niet met terugwerkende kracht het D.D.R. recht vervangen heeft;

Overwegende dat voor de beoordeling van dit probleem van bevoegdheid de rechtbank rekening houdt met volgende elementen :

- de wil der partijen de geschillen voortvloeiende uit de concessie-overeenkomst voor te leggen aan een scheidsgerecht dient geëerbiedigd en toegepast te worden voor zover dit rechtsgeldig kan gebeuren;
- het dwingend karakter van de wet van 27 juli 1961 verhindert niet dat rechtsgeldig een arbitrageovereenkomst kan worden gesloten vóór het einde van het concessiekontrakt voor zover de Belgische wet wordt geëerbiedigd en dit ongeacht of een Belgisch dan wel een buitenlands scheidsgerecht wordt aangewezen;

- in casu betekent de clause in paragraaf 20 van de overeenkomst tussen partijen volgens dewelke geen afbreuk mag worden gedaan aan de Belgische wet van 27 juli 1961, dat het scheidsgerecht deze wet moet eerbiedigen en in die zin is de litigieuze arbitrage-clausule rechtsgeldig; het feit dat de arbitrageclausule eveneens bepaalt dat het scheidsgerecht het recht van de D.D.R. dient toe te passen, brengt de nietigheid hiervan niet mede aangezien dit recht slechts kan toegepast worden voor zover het geen afbreuk doet aan de Belgische wet van 27 juli 1961;
- dit houdt eveneens in dat op grond van de door eiseres ingeroepen Conventie van New York van 10 juni 1958 de arbitrageclausule kan worden aanvaard vermits zij op basis van de Belgische wet van 27.7.1961 kan worden toegepast en niet verboden is door het toenmalige D.D.R. recht;
- de verwijzing van eiseres naar artikel 1025 van de Duitse Zivilprozessordnung is niet ter zake dienend aangezien dit West-Duits recht betreft waarvan niet bewezen is dat het na de Duitse Eenmaking in de vroegere D.D.R. met terugwerkende kracht van toepassing zou zijn geworden";

Dat hiervuit dient besloten te worden dat de litigieuze arbitrage-clausule rechtsgeldig is;

Dat zich echter het specifieke probleem stelt dat tengevolge van de Duitse éénmaking het scheidsgerecht bij de Kamer van Buitenlandse Handel van de D.D.R. niet meer bestaat;

Dat volgens de voorgelegde stukken deze Kamer vóór haar ontbinding bij overeenkomst van 4 juli 1990 de haar toegewezen bevoegdheden inzake arbitrage heeft overgedragen aan het op 28 juni 1990 in Berlijn in de schoot van de "Vereniging tot Bevordering van de arbitrage" opgerichte "Berlijnse Scheidsgerecht";

Dat dient nagegaan of er continuïteit is tussen beide scheidsgerichten en of genoemde overeenkomst tegenstelbaar is aan partijen;

Dat partijen hieromtrent Duitse rechtspraak voorleggen die in tegengestelde richting gaan;

Dat de respectievelijke argumenten van partijen, het verwijzen naar hun motieven en vermoedelijke wil, aanleiding geeft tot speculatieve overwegingen die niet verenigbaar zijn met de rechtszekerheid die moet voortvloeien uit een strikte interpretatie van de door partijen gesloten arbitrageovereenkomst;

Dat dient vastgesteld te worden dat het scheidsgerecht bij de Kamer van Buitenlandse Handel van de D.D.R. niet meer bestaat en dat eiseres haar akkoord niet heeft betuigd met een overdracht van bevoegdheden aan een andere scheidsgerecht zodat haar dat niet kan worden opgedrongen welke ook de redenen zijn die aanleiding hebben gegeven tot de wijziging van scheidsgerecht;

Dat uit deze overwegingen dient besloten te worden dat deze rechtbank wel bevoegd is om kennis te nemen van de eis aangezien het door partijen aangeduide scheidsgerecht niet meer bestaat en de Belgische Rechtbank bevoegd is op grond van artikel 4 van de wet van 27 juni 1961;

Overwegende dat verweerster in het dispositief van haar vierde aanvullende en synthese-besluiten neergelegd ter zitting van 4.2.199 vraagt dat indien de rechtbank zich bevoegd verklaart, haar toe te laten het bewijs te leveren dat de D.D.R. Ministerraad in 1986 besliste tot belangrijke investeringen in vreemde deviezen en corresponderende prijsverhogingen;

Dat het in het belang van een goede rechtsbedeling is dat alle elementen van het geschil aan de Rechtbank worden voorgelegd zodat op deze vraag van verweerster dient te worden ingegaan en om deze reden de heropening der debatten dient te worden bevolen;

OM DEZE REDENEN,

de Rechtbank,

Rechtsprekend op tegenspraak;

Voegt de zaken A.R. 4639/90 en A.R. 16.782/92 samen wegens hun samenhang;

Geeft akte aan eiseres van de afstand van haar vordering welke het nummer 4639/90 van de algemene rol draagt en aan verweerster van haar akkoord hieromtrent.

Verklaart zich bevoegd kennis te nemen van de zaak A.R. 16.782/92;

Verklaart deze eis ontvankelijk en vooraleer uitspraak te doen, beveelt de heropening der debatten ten gronde, ten einde verweerster toe te laten zoals gevraagd in haar vierde aanvullende en synthese-besluiten dd.

4.2.1993 het bewijs te leveren dat de D.D.R. Ministerraad in 1986 beslisse tot belangrijke investeringen in vreemde deviezen en corresponderende prijsverhogingen.

Stelt de heropening der debatten vast op de openbare terechtzitting der 22ste Kamer-Zaal C van deze rechtbank op 16/12/1993.

Houdt de kosten aan.

Aldus gevonnist en uitgesproken ter openbare terechtzitting der 22ste Kamer-Zaal C van de Rechtbank van Koophandel, zetelend te Brussel, op

6 mei 1993, waar aanwezig waren en zetelden :

De Heer PIRYNS, Rechter-Voorzitter van de Kamer;

De HH. GRAUWELS & VERGAELLEN, Rechteren in Handelszaken;

Mevr. ROMAN, Griffier;

PIRYNS

GRAUWELS

VERGAELLEN

ROMAN